

**การสูญเสียโอกาสในชีวิต และความคาดหวังทางสังคม
ผ่านมุมมองของผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด
และบุคคลในครอบครัว ในเขตพื้นที่อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา**
**Lost Opportunities and Social Expectations through
the Perspectives of the Persons Who Completed Drug Therapy
and Rehabilitation and Their Family Members in Prathai District,
Nakhon Ratchasima Province**

ณัฐวุฒิ วิกรมไกรกิตต์¹

Nattawut Wikromkraikit

ฉาน เรืองธรรมสิงห์²

Charles Ruanhthamsin

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งตอบคำถามว่าผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด และบุคคลในครอบครัว ในเขตพื้นที่อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา มองว่าผู้ติดยาเสพติดได้เสียโอกาสในชีวิตอย่างไร และมีความคาดหวังอะไรจากสังคม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักสองกลุ่ม คือ ผู้ที่เคยผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดไม่เกิน 1 ปี จำนวน 5 คน และคนในครอบครัวผู้เคยผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และนำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้เคยรับการบำบัดยาเสพติด และบุคคลในครอบครัว มีมุมมองว่าการโดนจำยาเสพติดทำให้เกิดการสูญเสียและส่งผลกระทบต่อบุคคลในครอบครัวหลายด้าน เช่น ผลกระทบต่อด้านการงาน และมีรายได้ลดลง 2) ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด และบุคคลในครอบครัวมีความคาดหวังว่าตนเองจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีงานที่มั่นคง สังคมไม่รังเกียจ และให้โอกาสในการกลับตัวเป็นคนดี

คำสำคัญ: การสูญเสียโอกาสในชีวิต, ความคาดหวังทางสังคม, การบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด, ติดยาเสพติด

¹ นักศึกษา, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Master's degree student, College of Local Administration, Khon Kaen University, e-mail Nattawut_wi@kkumail.com

² อาจารย์ประจำ, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Corresponding author, Lecturer, College of Local Administration, Khon Kaen University, e-mail jnarin@kku.ac.th

Abstract

This research aimed to answer the question how persons who had completed drug rehabilitation therapy and their family members living in Prathai District of Nakorn Ratchasima Province perceive the lost opportunity, and what social expectations they have for the future. Data were collected from five men who had completed up to one year of treatment rehabilitation for drug addiction. In addition, data were collected from five members of the family of the former drug addicts. A semi-structured questionnaire was used for the in-depth interviews with the key informants. Data were processed by descriptive statistics. This study had the following findings: (1) The former drug addicts and their family members had the view that being addicted to drugs and being caught caused personal loss and adversely affected many aspects of the family, such as the impact on gainful employment; (2) The five men who had completed drug treatment and rehabilitation and their family members have the expectation that they will have a better life and a stable job in the future. Society will not stigmatize them and will give them the opportunity to turn their life around and become a constructive member of society.

Keywords: Loss of Life Opportunities, Social Expectations, Drug treatment and rehabilitation, drug addict

บทนำ

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยาเสพติดเป็นปัญหาที่เป็นภัยคุกคาม กัดกร่อน บ่อนทำลายประเทศไทย ส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางทั้งต่อปัจเจกบุคคล และสังคมส่วนรวมในมิติต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2552) อีกทั้งยาเสพติดยังถือเป็นภัยที่ร้ายแรง ที่ทำลายความมั่นคงของสังคมทุกภาคส่วนทั้งระดับโลก ระดับรัฐ ระดับชุมชน ครอบครัว หรือปัจเจกบุคคล โดยปัญหาในกลุ่มผู้เสพ และผู้ค้ายาเสพติดส่งผลกระทบต่อสังคม ชุมชน และตนเอง ซึ่งการบำบัดฟื้นฟูย่อมมาสู่การสูญเสียที่สำคัญ คือ การสูญเสียทรัพยากรบุคคลที่มีค่า อันเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต (วรารณา จันทรัง และปาจริย์ ผลประเสริฐ, 2561) สอดคล้องกับข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการปราบปรามยาเสพติด (2562) พบว่า ในปี 2562 มีปัญหาของการกระทำผิดในฐานความผิดยาเสพติดให้โทษ มีจำนวนผู้ต้องหาคดียาเสพติด 189, 841 คน เป็นผู้ต้องหารายใหม่ 107,137 คน คิดเป็นร้อยละ 56.43 ของผู้ต้องหาทั้งหมด โดยเป็นคดียาบ้ามากที่สุด จำนวน 79,336 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 74.05 อยู่ในพื้นที่ภูธรภาค 3 จำนวน 16, 998 คน รองลงมา คือ ภูธรภาค 4 จำนวน 6,393 คน สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ทำความผิด

เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ มีจำนวนมากในพื้นที่ภูธรภาค 3 ซึ่งจังหวัดนครราชสีมาเป็นอีกจังหวัดหนึ่งในเขตพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งมีการนำเข้า และลักลอบผ่านยาเสพติด (สำนักงานคณะกรรมการปราบปรามยาเสพติด, 2562)

จังหวัดนครราชสีมาจัดเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาการค้า และแพร่ระบาดของยาเสพติดมากที่สุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแพร่ระบาด เป็นจังหวัดขนาดใหญ่ มีความเจริญในด้านต่างๆ มีสถานที่ท่องเที่ยว สถานที่ทำงาน สถานศึกษา สถานประกอบการประเภทต่าง ๆ อยู่เป็นจำนวนมาก จึงมีประชากรอาศัยอยู่มากกว่าพื้นที่อื่นๆ ซึ่งในกลุ่มประชากรเหล่านี้ก็มีผู้เสพ และกลุ่มเสี่ยง อยู่เป็นจำนวนมากด้วยเช่นกัน จึงทำให้ผู้ค้ายาเสพติดเข้ามาจำหน่าย และแสวงหาลูกค้ายาเสพติดรายใหม่ ๆ ในพื้นที่ดังกล่าวเป็นจำนวนมาก (สุรพล พรหมกุล และคณะ, 2562) ส่งผลกระทบให้เกิดพฤติกรรมการใช้ยาเสพติด และจำหน่ายยาเสพติดที่ยากต่อการควบคุม โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นพื้นที่กรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะเป็นสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบท เพราะอยู่ห่างจากตัวจังหวัดไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ 97 กิโลเมตร (เทศบาลตำบลประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา, 2565) มีแหล่งท่องเที่ยว สถานบันเทิง ส่งผลต่อความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ มีเส้นทางการคมนาคมในพื้นที่ที่มีความสะดวก สามารถเชื่อมโยงกับอำเภอและจังหวัดอื่น ๆ ได้ดี จึงถูกใช้เป็นเส้นทางลำเลียงผ่าน และพักยาเสพติด ก่อนจะกระจายยาเสพติดไปในระดับพื้นที่ต่าง ๆ อีกทั้งในพื้นที่เขตอำเภอประทาย ยังมีการแพร่ระบาดกระจายในพื้นที่รอยต่อไปจังหวัดข้างเคียง และจากการจับกุมยาเสพติดใน 3 ปี ย้อนหลัง 2561 - 2563 พบว่า มีจำนวนผู้ถูกจับกุม และเข้าสู่กระบวนการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยอำเภอประทาย มีผู้เข้ารับการบำบัดมากเป็นลำดับที่ 3 ของพื้นที่ทั้งหมดที่สำนักงานคุมประพฤติบุรีรัมย์ดูแล (โรงพยาบาลประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา, 2564)

จากสภาพในช่วงต้นแสดงให้เห็นถึงปัญหาเสพติดในพื้นที่ดังกล่าว ย่อมมีผลต้องบประมาณที่รัฐบาลจะต้องสูญเสียไปในการดูแลผู้เข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูยาเสพติด ทั้งในด้านการใช้จ่ายพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิต และค่าใช้จ่ายในการพัฒนาพฤติกรรมนิสัย รวมถึงค่าใช้จ่ายในการติดตามประเมินผลหลังผ่านการบำบัด ผู้วิจัยสังเกตเห็นพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคลเหล่านี้ หลังผ่านกระบวนการบำบัด และฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด รวมถึงได้สัมผัส และพูดคุยกับผู้นำชุมชน ผู้ผ่านกระบวนการบำบัด และฟื้นฟูยาเสพติด และครอบครัว พบว่ากลุ่มคนเหล่านี้ใช้เวลาในการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของแต่ละคนไม่เท่ากัน บางคนใช้เวลาไม่มากก็กลับมาใช้ชีวิตได้อย่างปกติ บางคนมีความยากลำบากในการดำเนินชีวิตมากกว่าคนปกติ บางคนไม่สามารถปรับพฤติกรรมตัวเองเพื่ออยู่ร่วมกับสังคมได้ ย่อมส่งผลให้สูญเสียโอกาสในชีวิต โอกาสในการศึกษา โอกาสในการทำงาน สูญเสียรายได้จากการทำงาน อีกทั้งจากการศึกษา งานวิจัยต่าง ๆ ที่ผ่านมา ยังไม่พบการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาการสูญเสียโอกาสในชีวิต และความคาดหวังทางสังคม ของผู้ที่เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดที่ต้องกลับมาใช้ชีวิตในสังคมให้ได้อย่างปกติ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับการสูญเสียโอกาสในชีวิต และความคาดหวังทางสังคมผ่านมุมมองของผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด และบุคคลในครอบครัว โดยศึกษาจากผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด และบุคคลในครอบครัว ในพื้นที่อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา โดยมีคำถามว่าผู้ที่เสพยาเสพติดที่ได้รับการบำบัดแล้ว มอง วิเคราะห์ ว่าตนเองสูญเสียโอกาสในชีวิตหรือไม่ อย่างไร และมีความคาดหวังทางสังคมอย่างไร โดยคาดว่าจะผลการศึกษจะเป็นประโยชน์ในการสะท้อนความสูญเสียในชีวิต และความคาดหวังของผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด และเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการตระหนักถึงความสำคัญในการป้องกันไม่ให้เกิด และลดความสูญเสียดังกล่าว ตลอดจนเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพิจารณาแนวทางที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ และไม่กลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

วัตถุประสงค์

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพ และปัญหาจากภายในความรู้สึกตัวตนของผู้ที่เคยผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูว่า หลังจากบำบัดออกมาสู่สังคมภายนอกแล้ว บุคคลเหล่านี้รู้สึกสูญเสียสิ่งใดบ้าง และมีความคาดหวังสิ่งใดต่อสังคมและครอบครัว เพื่อที่จะนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้มาเป็นฐานข้อมูลในการแก้ไขปัญหา และช่วยเหลือผู้ที่ผ่านการบำบัดและฟื้นฟูในอนาคตต่อไป

การทบทวนเอกสาร

การวิจัยในที่นี้เป็นการศึกษาภายใต้แนวคิดต้นทุนที่เสียโอกาส (Opportunity Cost) คือ มูลค่าของผลตอบแทนที่เกิดจากกิจกรรมที่เราสูญเสียไป จากการที่เราเลือกทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด ต้นทุนที่เสียโอกาสจะถูกอ้างในวิชาเศรษฐศาสตร์ เพราะมันบ่งบอกถึงตัวเลือกที่เราต้องการเลือกทั้งหมด แต่ไม่สามารถเลือกพร้อมกันได้ และเป็นแนวคิดที่สำคัญในการบริหารทรัพยากรที่มีให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Besanko, Dranove and Shanley, 2017)

การประเมินความสูญเสียทางเศรษฐกิจและสังคม อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องจากการใช้ยาเสพติด ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากยาเสพติดนั้น ต้องวิเคราะห์ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์รอบด้านทั้งด้านตัวผู้เสพ การบำบัด และการปราบปราม โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ส่วน คือ 1. การวิเคราะห์ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ ในด้านการดูแลรักษา การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ป่วยที่เกิดจากการใช้สารเสพติด 2. การวิเคราะห์ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ที่เกิดจากการขาดรายได้ของผู้ที่ใช้ยาเสพติดขณะที่ถูกจับกุมคุมขัง และบำบัด 3. วิเคราะห์ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ของกระบวนการยุติธรรม (ศิริเพ็ญ สุภกาญจนกันติ และคณะ, 2563)

การวิเคราะห์ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ ในด้านการดูแลรักษา การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ป่วยที่เกิดจากการใช้สารเสพติด ณ โรงพยาบาลธัญญารักษ์ขอนแก่น ของ สรรพ นาวาผล และพรณี บัวเล็ก (2558) ศึกษาความสูญเสียทางเศรษฐกิจของผู้ป่วยที่เข้ารับการบำบัดรักษา การใช้สิ่งเสพติดในโรงพยาบาลธัญญารักษ์ขอนแก่น ช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2557 พบว่า ความสูญเสียทางเศรษฐกิจในภาพรวมมีมูลค่าสูงถึง 5,391,330 บาท ค่าเฉลี่ยในประชากรเท่ากับ 52,343.01 บาทต่อคน โดยเป็นความสูญเสียผลิตภาพเฉพาะตัวสูงที่สุด ซึ่งเกิดจากการไปทำงานไม่ได้ เนื่องจากถูกดำเนินคดีและรับโทษ คิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 3,432,375 บาท รองลงมาคือ การสูญเสียอื่น ๆ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับทรัพย์สินเสียหาย ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการทางกฎหมาย ค่าปรับ การรับโทษค่าทำขวัญ เป็นต้น คิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 1,762,200 บาท

การวิเคราะห์ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ที่เกิดจากการขาดรายได้ของผู้ที่ใช้ยาเสพติดขณะที่ถูกจับกุมคุมขัง และบำบัด เป็นต้นทุนทางอ้อม (ค่าเสียโอกาส รายได้จากการขาดงาน ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของผู้เสพยาเสพติด และครอบครัว) สรรพ นาวาผล และพรณี บัวเล็ก (2558) ศึกษาความสูญเสียทางเศรษฐกิจของผู้ป่วยที่เข้ารับการบำบัดรักษา การใช้สิ่งเสพติดในโรงพยาบาลธัญญารักษ์ขอนแก่น ช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2557 พบว่า ความสูญเสียทางเศรษฐกิจในภาพรวมมีมูลค่าสูงถึง 5,391,330 บาท ค่าเฉลี่ยในประชากรเท่ากับ 52,343.01 บาทต่อคน โดยเป็นความสูญเสียผลิตภาพเฉพาะตัวสูงที่สุด ซึ่งเกิดจากการไปทำงานไม่ได้ เนื่องจากถูกดำเนินคดีและรับโทษ คิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 3,432,375 บาท

วิเคราะห์ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ของกระบวนการยุติธรรม ในการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น และเป็นความสูญเสียที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผลการศึกษา ของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ (ทีดีอาร์ไอ) (2557) พบว่าต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ของกระบวนการยุติธรรมที่เสียไปเกิดขึ้นตั้งแต่ขั้นจับกุม พนักงานสอบสวน ไปจนถึงหลังการพิจารณาคดี โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ และสถานพินิจ มีการคำนวณมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจากยาเสพติดโดยประมาณการต้นทุน ดังนี้ ขั้นพนักงานสอบสวน ต้นทุนต่อคดี เท่ากับ 15,798 บาท ขั้นพนักงานอัยการ ต้นทุนต่อคดี เท่ากับ 8,325 บาท ขั้นศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา ต้นทุนต่อคดี เท่ากับ 6,833 บาท ขั้นราชทัณฑ์หลังพิจารณาคดี ต้นทุนต่อคดี 55,704 บาท และหน่วยงานคุมประพฤติ ต้นทุนต่อคดี เท่ากับ 9,573 บาท สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิศมัย จารุจิตติพันธ์ และจรัสสา การเกษตร (2562) ศึกษาความสูญเสียทางเศรษฐกิจของสังคมอันเนื่องจากการต้องขัง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานะส่วนบุคคล และประเมินมูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจของสังคมที่เกิดขึ้น จากการต้องโทษจำคุกของผู้ต้องขังในทัณฑสถานหญิงกลาง 4,674 คน โดยศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารของกรมราชทัณฑ์ ผลการวิจัยพบว่า ในช่วงเวลา 19 ปี ที่ผ่านมา (พ.ศ. 2542-2561) ผู้ต้องขังในทัณฑสถานหญิงกลางส่วนใหญ่มีอายุ 30 - 39 ปี มีระดับการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ วุฒิมัธยมศึกษา ปวช./ประกาศนียบัตรวิชาชีพ วุฒิมัธยมศึกษา ปวส. ส่วนใหญ่มีฐานความผิดเรื่องยาเสพติด ความสูญเสียทางเศรษฐกิจของกรมราชทัณฑ์ในการดำเนินกิจกรรมการคุมขังผู้ต้องขังหญิงภายในทัณฑสถานหญิงกลาง มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 3,891,921,551 บาท ประกอบด้วยมูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจในส่วนของผู้ต้องขังหญิง 3,519,335,408 บาท มูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจ

ของบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องขังหญิง 165,801,600 บาท ความสูญเสียทางเศรษฐกิจของรัฐ มีมูลค่ารวม 206,784,543.14 บาท ผู้ต้องขังที่มีมูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจสูงที่สุดเป็นผู้ต้องขังความผิดฐานพระราชบัญญัติยาเสพติดจำคุกมาเป็นระยะเวลา 19 ปี ผู้ต้องขังที่มีมูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจต่ำที่สุด เป็นผู้ต้องขังความผิดฐานพระราชบัญญัติยาเสพติด จำคุกมาเป็นระยะเวลา 1 ปี มูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจในส่วนที่เป็นภาระของผู้ต้องขัง และของบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องขังหญิงต่อมูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจในส่วนที่เป็นภาระของภาครัฐมีสัดส่วนเท่ากับ 95 (15:405) (พิศมัย จารุจิตติพันธ์ และจรัสสา การเกษตร, 2562)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) มีสองกลุ่ม คือ กลุ่มผู้ที่เคยผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดไม่เกิน 1 ปี (เนื่องจากจะทำให้ได้ข้อมูลทั้งในด้านความรู้สึก ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นปัจจุบันมากที่สุด โดยหากเก็บข้อมูลจากผู้ที่เคยผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูยาเสพติดมาแล้วหลายปี อาจลืมนึกความรู้สึกหรือถ่ายทอดความรู้สึกความต้องการของตนเองมาได้ไม่ชัดเจน) จำนวน 5 ราย ซึ่งเป็นผู้ชายทั้งหมดมาจากการแนะนำของอาสาสมัครคุมประพฤติสำนักงานคุมประพฤติบัวใหญ่ที่ได้ลงพื้นที่ติดตามประเมินผลผู้ผ่านกระบวนการบำบัดยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง โดยเป็นผู้ที่สมัครใจในการให้ข้อมูล และพร้อมที่จะเปิดเผยข้อมูล 5 อันดับแรก และกลุ่มครอบครัวผู้เคยผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดในเขตพื้นที่อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 5 ราย

2. เครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยใช้แนวคำถามการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured) เป็นเครื่องมือวิจัย ซึ่งในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยเน้นให้ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้เล่าการสูญเสียโอกาสในชีวิต ของผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด ผ่านมุมมองของผู้เคยเข้ารับการบำบัดยาเสพติด และบุคคลในครอบครัว โดยใช้ข้อคำถามที่ต่อเนื่องไล่เรียง (Probe) เช่น ขอให้ช่วยยกตัวอย่างประกอบอธิบาย หรือขอให้อธิบายขยายความรายละเอียดเพิ่มเติม (ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์, 2554) เพื่อให้ได้รายละเอียดของเรื่องราวชีวิตที่ชัดเจน ซึ่งระหว่างการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้บันทึกเสียงด้วยเครื่องบันทึกเสียง และบันทึกประเด็นสำคัญด้วยการเขียน โดยใช้ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในกระบวนการวิจัย ภายหลังจากสร้างเครื่องมือผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความสอดคล้อง และความถูกต้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา หลังจากนั้นจึงนำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างไปดำเนินการสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews) ตามประเด็นที่กำหนดไว้ ซึ่งในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ตระหนักถึง จริยธรรมในการวิจัยกลุ่มเปราะบาง โดยใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ เพื่อหลีกเลี่ยงการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และลดการกระทบกระเทือนจิตใจของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยก่อนการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสัมภาษณ์ และมีการให้ข้อมูลอย่างครบถ้วนจนผู้ผ่านกระบวนการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดเข้าใจเป็นอย่างดี และตัดสินใจอย่างอิสระในการสมัครใจให้ข้อมูล ในระหว่างที่ทำการสัมภาษณ์ จะผสมผสานเทคนิคการสะท้อนกลับ ถามซ้ำ การยกตัวอย่าง จนกว่าผู้วิจัยเกิดความเข้าใจตรงกับผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยผู้วิจัยได้ปกป้องปิตรายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์เป็นความลับ รวมทั้งวัน เวลา และสถานที่ จะให้ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นคนเลือก ซึ่งเป็นสถานที่ปิด ไม่โจ่งแจ้งหรือเป็นที่พลุกพล่าน เพื่อให้เกิดความผ่อนคลาย และสร้างความสบายใจต่อผู้ให้สัมภาษณ์ นอกจากนี้ได้มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลว่ามีความครบถ้วนพอเพียงของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา เพื่อให้ผู้วิจัยมีข้อมูลหลักฐานสนับสนุนที่สมบูรณ์เป็นรูปธรรมในการลงข้อสรุปที่จะนำไปสู่การพรรณนา การอธิบายการสูญเสียโอกาสในชีวิต และความคาดหวังทางสังคมผ่านมุมมองของผู้ให้ข้อมูลหลัก ด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) (ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์, 2554) ผู้วิจัยใช้วิธีตรวจสอบแบบสามเส้า ดังนี้

3.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านแหล่งข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแหล่งข้อมูลที่ต่างกัน ทั้งด้านสถานที่ และเวลา ในรูปแบบของเอกสาร ผลการสัมภาษณ์ การสังเกต โดยตรวจสอบว่าข้อมูลเรื่องเดียวกัน ต่างสถานที่และเวลา จะเหมือนกันหรือไม่ นำมาสรุปรวม และเพิ่มเติมประเด็นที่สำคัญให้มีเนื้อหาที่ละเอียด สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่มีการเก็บมาจากแหล่งข้อมูลที่ต่างกัน ทั้งจากการสัมภาษณ์ การสังเกต การบันทึกเสียง แล้วนำมาพิจารณาพร้อมกับ พฤติกรรม กิริยาท่าทาง ต่างๆที่เราเก็บได้จากการสังเกต ระหว่างการสัมภาษณ์ และมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลอีกครั้งด้วยวิธี (Member Check) โดยการนำข้อมูลที่ได้กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบ และถามอีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องที่สุด

3.3 การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) ผู้วิจัยทำการตรวจสอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ แล้วนำผลที่ได้มาตรวจสอบเพื่อยืนยันซึ่งกันและกัน หากผลที่ได้และผลการสัมภาษณ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกัน แสดงว่าข้อมูลมีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ก่อนเริ่มกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาอธิบายผู้วิจัยมีการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของ ชาย โปธิสิตา (2562) ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การจัดการข้อมูล การแสดงข้อค้นพบ และการอธิบายข้อค้นพบ ด้วยการบรรยายการสูญเสียโอกาสในชีวิตและความคาดหวังทางสังคม ผ่านมุมมองของผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดและบุคคลในครอบครัว ในเขตพื้นที่อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา

ผลของการวิจัย

1. การสูญเสียโอกาสในชีวิต ของผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด ผ่านมุมมองของผู้เคยรับการบำบัดยาเสพติด และบุคคลในครอบครัว ในเขตพื้นที่อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา

โดยการเริ่มคำถามว่า “หลังจากผ่านการเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดท่านสูญเสียโอกาสในชีวิตด้านใดบ้าง” ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดทั้ง 5 คน เป็นเพศชายอายุ 17, 18 25, 30 และ 33 ปี ผู้ให้ข้อมูลอายุ 17 และ 18 ปีได้ขอให้ผู้วิจัยได้บอกพวกเขาว่า “น้องร้องไห้ได้นะครับ มีอะไรอยากเล่าหรือคุยกับพี่คุยได้ระบายได้นะครับ” ภายหลังการร้องไห้สักครู่ก็มีท่าทางผ่อนคลายขึ้นเล็กน้อย เริ่มเล่าประสบการณ์และความรู้สึกของตนเอง ถึงการสูญเสียโอกาสในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านครอบครัว ด้านการงาน/อาชีพ ด้านการศึกษา และด้านอื่น ๆ สรุปผลจากการสัมภาษณ์ดังนี้

ด้านครอบครัว ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดมีมุมมองความคิดเห็นเหมือนกันว่า การโดนจับยาเสพติดก่อให้เกิดการสูญเสียโอกาส ส่งผลกระทบต่อบุคคลในครอบครัวเป็นอย่างมาก โดยทำให้ครอบครัวเสื่อมเสีย ทำให้ครอบครัวขาดความอบอุ่นต้องสูญเสียเศรษฐกิจ และรายได้ของครอบครัว เนื่องจากต้องนำเงินมาช่วยเหลือเรื่องคดี และเพื่อใช้จ่ายในการบำบัดรักษา กลายเป็นภาระของครอบครัว ดังเช่น

“หลังจากผมถูกจับและเข้ารับการบำบัด พ่อแม่ผมกลับมาอยู่บ้านโดยมาวิ่งเต้นเรื่องคดี และงานที่ทำอยู่ก็ได้รับผลกระทบจากโควิด หลังจากออกมาผมก็ช่วยพ่อกับแม่ทำงานอยู่ที่บ้าน” (ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด, สัมภาษณ์, อายุ, 17 ปี, 1 พฤศจิกายน 2564)

สำหรับบุคคลในครอบครัวของผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดมีมุมมองที่สอดคล้องกันว่า การโดนจับยาเสพติดส่งผลกระทบต่อบุคคลในครอบครัวเป็นอย่างมาก ก่อให้เกิดความเดือดร้อน ความเสียใจ และทำให้บุคคลในครอบครัวเกิดความเครียด ดังเช่น

“ค่าใช้จ่ายที่สูญเสียไประหว่างดำเนินคดีหมดไปหลายบาทกว่าจะจบคดี เครียดอยู่เหมือนกัน แต่ครอบครัวยังให้อีกโอกาส ให้ความรัก และเป็นกำลังใจให้ตลอดค่ะ” (ภรรยาผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด, สัมภาษณ์, อายุ 30 ปี, 3 พฤศจิกายน 2564)

ด้านการงาน/อาชีพ ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดที่เคยมีงานทำมาก่อน มีมุมมองว่า การโดนจับและเข้ารับการบำบัดยาเสพติดทำให้พวกเขาต้องสูญเสียงานที่เคยทำ และทำให้ครอบครัวมีรายได้ลดน้อยลง มีความเป็นอยู่ที่ลำบากมากขึ้น เนื่องจากพวกเขาเคยเป็นหลักในการหางานหาเงินมาดูแลครอบครัว เมื่อโดนจับไม่สามารถประกอบอาชีพได้จึงทำให้ครอบครัวมีรายได้ลดน้อยลง ดังเช่น

“ผมทำงานห้างที่ทำงานก็ให้ลดโอทีแล้วทำงานเหลื่อมเวลา ผมว่างก็เล่นยา เมมาแล้วก็ไม่ไปทำงานที่ทำงานโทรมาผมไม่รับเลย สุดท้ายผมโดนไล่ออกผมเสียใจมาก ตอนนี้น้ำยาย้อนกลับไปได้ผมจะไม่เป็นแบบนี้แน่” (ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด, สัมภาษณ์, อายุ, 30 ปี, 3 พฤศจิกายน 2564)

ส่วนบุคคลในครอบครัวซึ่งเป็นผู้ชาย 3 คนที่อยู่ในวัยทำงาน อายุ 25, 30 และ 33 ปี มีมุมมองว่า การโดนจับยาเสพติดทำให้สูญเสียงาน และสูญเสียรายได้จากที่สามารถทำงานหาเงินมาเลี้ยงดู และดูแล

ครอบครัวได้ กลับต้องนำเงินมาวิ่งเต้นเรื่องคดีแทน เนื่องจากบุคคลเหล่านี้เป็นเสาหลักของครอบครัว และอีกสองครอบครัวที่ยังเป็นเยาวชน มีมุมมองว่าไม่ได้รู้สึกว่าลูกชายสูญเสียการงาน รายได้ แต่กลับมีมุมมองว่าทำให้ครอบครัวต้องสูญเสียรายได้ในการมาวิ่งเต้นเรื่องคดี ดังเช่น

“สามีโดนจับยาเสพติดทำให้ครอบครัวมีรายได้ลดลง และหนูซึ่งเป็นภรรยาต้องทำงานหนักขึ้น เพื่อหาเงินมาดูแลครอบครัวต่อไป” (ภรรยาผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด, สัมภาษณ์, อายุ 25 ปี, 3 พฤศจิกายน 2564)

ด้านการศึกษา ผู้ที่เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดที่อยู่ในวัยเรียนทั้ง 2 คน อายุ 17 และ 18 ปี มีมุมมองว่า การโดนจับและเข้ารับการบำบัดยาเสพติดทำให้พวกเขาต้องหยุดเรียน ทำให้เรียนไม่ทันเพื่อน ๆ และได้เรียนจบแค่มัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่สามารถเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาได้ ทำให้เขาสูญเสียด้านการศึกษาเป็นอย่างมาก ส่วนชายคนที่ 3 อายุ 25 ปี รู้สึกเสียใจ แต่ก็ได้คิดว่ามันเป็นปัญหาหนัก เนื่องจากเลิกเรียนมานานแล้ว และชายสองคนที่อยู่ในวัยทำงานไม่รู้สึกสูญเสีย ดังเช่น

“ผมเสียเวลาไปเป็นปีผมต้องดรอปเรียน เพราะพ่อผมโกรธที่ผมไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด พ่อไม่ส่งเรียนครับ” (ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด, สัมภาษณ์, อายุ, 18 ปี, 3 พฤศจิกายน 2564)

ส่วนในมุมมองของบุคคลในครอบครัวจำนวน 3 ครอบครัว ของชายวัย 17, 18 และ 25 ปี มีมุมมองด้านการศึกษาสอดคล้องกับผู้ที่เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดว่า การที่ถูกโดนจับและต้องเข้ารับการบำบัดยาเสพติด ทำให้ลูกต้องพักการเรียน และเรียนไม่ทันเพื่อนในรุ่นเดียวกัน ส่วนครอบครัวของกลุ่มวัยทำงานกลับมองตรงข้ามกับกลุ่มแรก โดยเห็นว่าคนเหล่านี้เลยช่วงของการศึกษาไปแล้วจะไปมองเรื่องการสูญเสียด้านอื่น ๆ ดังเช่น

“ในความคิดของแม่โอกาสที่ลูกจะกลับมาเรียนต่อมีน้อยมาก ไม่สามารถเรียนให้จบ ม.6 ได้ ตอนนั้นพ่อโกรธเขามาก เพราะพ่อเคยบอกเขาหลายครั้งว่า พ่อเกลียดที่สุดคือเรื่องยาเสพติด แต่พ่อไม่คิดไม่ฝันว่าเขาจะเป็นแบบนี้ พ่อโกรธจนไม่ส่งเขาเรียน จึงต้องพักการเรียน” (มารดาผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด, สัมภาษณ์, อายุ 45 ปี, 3 พฤศจิกายน 2564)

ด้านอื่นๆ ผู้ที่เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดทั้งหมดมีมุมมองที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันว่า การโดนจับและเข้ารับการบำบัดยาเสพติดทำให้พวกเขาสูญเสียโอกาสในชีวิตหลายอย่าง เช่น สูญเสียความเป็นตัวเอง ไม่มีงานทำ ไม่มีรายได้ ไม่มีเพื่อน และมีสุขภาพที่ไม่แข็งแรง มีอารมณ์ไม่ปกติ อ่อนไหวง่ายและไม่สามารถเข้าสังคมได้ ดังเช่น

“ผมสูญเสียความเป็นตัวเอง ผมควบคุมตัวเองไม่ได้ พอเสียหน้าเข้าเงินก็ไม่พอ ผมก็เริ่มขโมยเงินพี่ข้าง ขโมยเงินยายที่อยู่บ้านข้าง ๆ เงินไปโรงเรียนผมก็ไม่ค่อยพอ เมื่อเพื่อนเห็นผมเป็นแบบนี้เขาก็เริ่มถอยห่าง” (ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด, สัมภาษณ์, อายุ 30 ปี, 4 พฤศจิกายน 2564)

ผลการสัมภาษณ์บุคคลในครอบครัวของผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดเกี่ยวกับประเด็นการสูญเสียโอกาสในชีวิตของผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด เช่น ในเรื่องการทำงาน การเรียน หรือการใช้ชีวิตในสังคม ดังเช่น

“แม่คิดว่าเขาเสียทุกอย่างในชีวิต เพื่อน ๆ รุ่นเดียวกันเขามีการมีงานทำหมดแล้ว มีเมียมีลูก แต่ลูกเราไม่มีอะไรเลย ดูแล้วตัวเองยังไม่ได้ ที่เป็นห่วงที่สุดตอนนี้ สุขภาพเขาเริ่มไม่ดี หลังจากที่เขากลับมาจากค่ายเขาก็ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับเพื่อนเลย แต่แม่สังเกตเห็นว่าเขาเริ่มจะมีปัญหาเขาชอบพูดคนเดียว หัวเราะคนเดียวประมาณนี้แม่พยายามพาเขาไปรักษาจนดีขึ้น” (มารดาผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด, สัมภาษณ์, อายุ 45 ปี, 3 พฤศจิกายน 2564)

2. ความคาดหวังทางสังคมของผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด ผ่านมุมมองของผู้เคยรับการบำบัดยาเสพติด และบุคคลในครอบครัว ในเขตพื้นที่อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา

เมื่อผู้วิจัยเริ่มคำถามว่า “หลังจากผ่านการเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด ท่านมีความคาดหวังทางสังคมอย่างไรบ้าง ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดทั้งหมดมีความรู้สึกไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีความคาดหวังการได้รับโอกาสจากครอบครัวซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดมากที่สุด และคาดหวังโอกาสทางสังคมให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตในครอบครัว กลับไปเรียน กลับไปทำงาน และกลับไปใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุขโดยอยากมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีงานที่มั่นคง สังคมไม่รังเกียจ และให้โอกาสในการกลับตัวเป็นคนดีโดยแต่ละช่วงวัยก็จะมีคาดหวังในแต่ละเรื่องที่แตกต่างกันเล็กน้อย โดยกลุ่มที่อยู่ในเรือน 2 คน อายุ 17 และ 18 ปี คาดหวังอยากจะได้รับโอกาสกลับไปเรียนต่อ และอยากให้อาสาสมัครให้โอกาสอีกครั้ง ส่วนกลุ่มที่อยู่ในวัยทำงาน มีครอบครัว มีลูก มีภรรยา โดยกลุ่มนี้คาดหวังไปในทิศทางเดียวกัน คือ การอยากได้รับโอกาสกลับมาทำงานดี ๆ มีรายได้ที่พอเพียงในการเลี้ยงดูครอบครัว โดยคาดหวังด้านรายได้มากที่สุด ดังเช่น

“ผมอยากให้คนอื่น ๆ รอบตัวผมให้โอกาสผม ไม่รังเกียจว่าผมเป็นเด็กติดยา ผมอยากกลับไปเรียนแบบที่ไม่ต้องมาเครียด กลัวครูมองไม่ดี มองผมเป็นเด็กมีปัญหา ผมกลัวว่าต่อไปในอนาคต ผมเรียนไปตอนจะทำงานที่ที่ผมไปสมัครงานจะไม่รับผมเข้าทำงาน ผมอยากให้ทุกคนทุกที่ให้โอกาสพวกผมที่ติดกลับมาแล้วจริง ๆ แต่ผมก็เข้าใจครับว่ามันต้องมีเหตุการณ์แบบนั้นเกิดขึ้น ผมจะทำใจและพิสูจน์ตัวเองครับ” (ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด, สัมภาษณ์, อายุ, 25 ปี, 3 พฤศจิกายน 2564)

“ผมแค่อยากให้สังคมเพื่อนและครอบครัวให้โอกาสผม หรือใครก็ตามที่เป็นแบบนี้ให้โอกาสเขา ไม่ใช่มองผมเป็นไอ้ขี้ยา เป็นคนไม่ดีตลอดชีวิต ผมแค่อยากขอโอกาสตรงนี้” (ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด, สัมภาษณ์, อายุ 18 ปี, 3 มิถุนายน 2564)

สำหรับบุคคลในครอบครัวของผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด ก็มีมุมมองที่สอดคล้องกัน โดย 2 ครอบครัวที่อยู่ในวัยเรียน ต้องการเพียงอย่างเดียวขอให้ลูกกลับมาเรียนให้จบ ม.6 อยากให้สังคมให้โอกาสลูกซึ่งเป็นผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด ให้พวกเขาได้กลับมาเรียนต่อ ส่วนครอบครัวอีก 3 ครอบครัว มีความคาดหวังไปในทางเดียวกันคือ กลับมาทำงาน และใช้ชีวิตในสังคมได้ โดยไม่เป็นที่รังเกียจ และเป็นที่ยอมรับของสังคม เพราะพวกเขายังต้องดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมต่อไป การให้โอกาสพวกเขาเปรียบเสมือนการให้กำลังใจที่สำคัญยิ่ง ที่จะทำให้พวกเขากลับมาใช้ชีวิตต่อไปในสังคมได้ และไม่กลับไปสร้างปัญหาให้กับสังคมอีก ดังเช่น

“อยากจะทำให้ลูกชายกลับมาเรียนต่อ กศน. ก็ได้ขอแค่จบมามีวุฒิการศึกษา ลูกจะได้ไม่ลำบากเหมือนพ่อแม่ สิ่งไหนพลาดไปแล้วก็ไม่ใช่ไร ขอให้เขาคิดได้ อยากให้สังคมให้โอกาสเขาจะทำให้เขามีกาลังใจในชีวิตที่จะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมต่อไป” (มารดาผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด, สัมภาษณ์, อายุ 40 ปี, 3 พฤศจิกายน 2564)

3. แนวทางการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด ให้กลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ และไม่กลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

ครอบครัว ควรดูแลเอาใจใส่ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด พุดคุย ทำความเข้าใจ ช่วยแก้ปัญหา และลดสิ่งกระตุ้นที่จะทำให้ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดกระทำผิด ตลอดจนให้โอกาสผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดประโยชน์ รวมถึงการมีค่านิยมในการดำรงชีวิตในทางที่ดี และครอบครัวควรสร้างความมั่นใจทำให้ผู้ที่เคยเข้ารับการบำบัด ให้เกิดความคิดที่เห็นว่าตนเองนั้นมีตัวตน มีคุณค่า และสามารถอยู่ในสังคมปกติสุขได้

ชุมชนและคนในชุมชน/สังคม ควรมีส่วนร่วมสนับสนุน ดูแล ติดตาม และสอดส่องพฤติกรรมผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด ให้สามารถดำเนินชีวิตต่อไปในชุมชนโดยไม่แปลกแยก และไม่จ้องจับผิดในพฤติกรรม รวมทั้งจัดทำโครงการ หรือกิจกรรมที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดมีส่วนร่วมและให้โอกาสผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดสามารถดำรงชีวิตอยู่กับคนในชุมชนและสังคมในด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีความสุข เช่น การเรียนต่อ การมีงานทำอย่างสุจริต

บุคลากร หน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้อง ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดมีทักษะการตัดสินใจที่ถูกต้องเหมาะสม ควรจัดให้มีพื้นที่ในการบำบัดฟื้นฟูแก้ไขเฉพาะทาง เช่น การให้ความเห็นอกเห็นใจ ให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา และคอยกำกับติดตามในการดูแลผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด รวมถึงครอบครัว โดยเน้นการฝึกอาชีพ อีกทั้งควรเพิ่มโทษผู้ต้องหาคดียาเสพติด รวมถึงกลุ่มนายทุนหรือผู้สนับสนุน ตลอดจนมีการป้องกันปราบปรามแหล่งมั่วสุม แหล่งอบายมุขต่างๆ ที่จะทำให้ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน และอาจกลับไปสู่การกระทำผิดซ้ำได้ นอกจากนี้สิ่งที่ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดคาดหวังหลังจากผ่านการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดแล้วก็คือ ความต้องการเป็นที่ยอมรับจากสังคม ว่าตนเองนั้นเป็นบุคคลที่มีคุณค่า ดังนั้นหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงครอบครัว เพื่อนสนิท และบุคคลใกล้ชิดควรเปิดโอกาสให้ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด หรือผู้ที่สามารถเลิกยาเสพติดเข้ามาอยู่ร่วมกันในสังคม และควรยกย่องและยอมรับที่พวกเขาสามารถเอาชนะจิตใจตนเอง จนสามารถเลิกยาเสพติดได้ ซึ่งจะทำให้ผู้ที่เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด มีกำลังใจ และช่วยทำให้ผู้ติดยาเสพติดรู้ว่าหลังเลิกยาเสพติดแล้วนั้นพวกเขามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. การสูญเสียโอกาสในชีวิตของผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด ผ่านมุมมองของผู้เคยรับการบำบัดยาเสพติด และบุคคลในครอบครัว ในเขตพื้นที่อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา

ผู้เคยรับการบำบัดยาเสพติดและบุคคลในครอบครัวส่วนใหญ่มีมุมมองว่า การโดนจับยาเสพติดก่อให้เกิดการสูญเสียโอกาส และส่งผลกระทบต่อบุคคลในครอบครัวเป็นอย่างมากโดยก่อให้เกิดความเดือดร้อน ความเสียใจ และทำให้บุคคลในครอบครัวเกิดความเครียด ส่งผลกระทบต่อด้านการทำงาน/อาชีพโดยต้องสูญเสียงานที่เคยทำ ทำให้ครอบครัวขาดความอบอุ่น ต้องสูญเสียเศรษฐกิจ และรายได้ของครอบครัว ทำให้ครอบครัวมีรายได้ลดลง กลายเป็นภาระของครอบครัว และมีความเป็นอยู่ที่ลำบากมากขึ้น นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อด้านการศึกษา ทำให้ต้องพักการเรียนและเรียนไม่ทันเพื่อนในรุ่นเดียวกัน และด้านอื่นๆ เช่น การสูญเสียความเป็นตัวเอง มีสุขภาพที่ไม่แข็งแรง มีอารมณ์ไม่ปกติ และไม่สามารถเข้ากับสังคมได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ จารูวรรณ กมลสินธุ์ และจิรพันธ์ กมลสินทร์ (2563) ที่พบว่า ผู้ติดยาเสพติดและผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด ส่วนใหญ่มักสูญเสียโอกาสในชีวิตในด้านครอบครัว ด้านการทำงาน และอาชีพ ด้านการศึกษาและด้านสังคม เช่น การสร้างความเสียใจและสร้างความผิดหวังต่อบุคคลในครอบครัว การต้องหยุดพักการเรียน การไม่มีงานทำ และไม่สามารถเข้ากับสังคมได้ นอกจากนี้จากการศึกษาของ ดลชัย ะวะงู และคณะ (2560) พบว่า ผู้ที่เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดมากถึงกว่าสองในสามเกิดความกลัวการถูกตีตราจากครอบครัว ชุมชน และสังคม ด้วยความกลัวว่าจะได้รับการปฏิบัติแตกต่างจากคนอื่นๆ ในสังคม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัมพันธ์ คงทอง และอรดา หายกังวล (2564) ที่พบว่า ผลกระทบต่อผู้เสพยาเสพติด และผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดนอกจากส่งผลกระทบโดยตรงทั้งทางร่างกายและจิตใจ เช่น ทำให้การทำงานของระบบต่าง ๆ ผิดปกติจากเดิม ส่วนในด้านจิตใจ พบว่า ผู้ที่เคยติดยาเสพติดมีอารมณ์ไม่ปกติ เช่น อ่อนไหวง่าย ซึม หรือเกรี้ยวกราด ในที่สุดก็จะเป็นบุคคลที่ไร้สมรรถภาพทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่สนใจตนเอง ขาดความรับผิดชอบ ไม่อาจทำงานหรือเรียนหนังสือได้ ดังนั้นสรุปได้ว่า ผู้เคยรับการบำบัดยาเสพติด และบุคคลในครอบครัวต้องสูญเสียโอกาสในชีวิตทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจแล้วยังสร้างความสูญเสียทางอ้อมต่อครอบครัว สังคม และเศรษฐกิจ

2. ความคาดหวังทางสังคมของผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด ผ่านมุมมองของผู้เคยรับการบำบัดยาเสพติด และบุคคลในครอบครัว ในเขตพื้นที่อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา

ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด และบุคคลในครอบครัวมีความคาดหวังการได้รับโอกาสจากครอบครัวซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดมากที่สุด และคาดหวังโอกาสทางสังคมให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคม กลับไปเรียน กลับไปทำงาน และกลับไปใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข อยากมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีภาระงานที่มั่นคง สังคมไม่รังเกียจ และให้โอกาสในการกลับตัวเป็นคนดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องความต้องการ 5 ขั้นของ มาสโลว์ (Maslow) (Robbins, 2001) ที่อธิบายว่า บุคคลมีความต้องการด้านร่างกายเป็นปัจจัยพื้นฐาน

ในความเป็นอยู่ของมนุษย์ และอาจเป็นเพราะผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดต้องการมีรายได้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว จึงส่งผลให้เข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดโดยมีความหวังว่าพอเลิกยาได้แล้วจะสามารถหาอาชีพที่มีความมั่นคงได้

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จารุวรรณ กมลสินธุ์ และจิรนนท์ กมลสินธุ์ (2563) ที่พบว่า ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดมีความคาดหวังอยากมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีงานที่มั่นคง และสอดคล้องกับการศึกษาของ ดลชัย สะวงจุ และคณะ (2560) พบว่า ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดมีความคาดหวังว่าจะได้รับการต้อนรับ และกลับเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ชุมชน และสังคมที่ตนเกิดและอาศัยอยู่ โดย บุญญฤทธิ์ ชลวิถี (2555) กล่าวว่า หนึ่งในแรงจูงใจที่ทำให้ผู้ติดยาเสพติดสามารถเลิกยาเสพติดได้นั้นก็คือ ความคาดหวังจากบุคคลในครอบครัว และผู้ใกล้ชิด โดยเฉพาะบุคคลในครอบครัว ดังนั้นหากได้รับโอกาส และการให้อภัยย่อมจะทำให้บุคคลเหล่านี้มีพฤติกรรมที่ไม่กลับไปเสพยาได้อย่างมั่นคงและต่อเนื่อง

3. แนวทางการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดให้กลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ และไม่กลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

ครอบครัว ควรดูแลเอาใจใส่ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด และให้โอกาสผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดในการกระทำการสิ่งต่างๆ ที่เกิดประโยชน์ เพราะครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ เนื่องจากผลกระทบของความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับตัวผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด รวมถึงรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะส่งผลกับการกระทำผิดซ้ำภายหลังของผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศิริวรรณ กมลสุขสถิต (2563) พบว่า ครอบครัว คือ กำลังใจที่สำคัญที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดให้กลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้ และไม่กลับไปเสพยาซ้ำอีก และสอดคล้องกับการศึกษาของ เรณู ไชยวุฒิ (2560) ที่พบว่า ความเชื่อถือไว้วางใจกันของสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ การแสดงออกถึงความรัก ความเข้าใจ การให้ความอบอุ่น และให้โอกาสเป็นสิ่งที่สามารถส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ผู้ป่วยยาเสพติดหายขาดได้ และก่อให้เกิดกำลังใจในการบำบัดรักษาของผู้ป่วยยาเสพติดที่ดีที่สุด ครอบครัวจึงเป็นแรงผลักดันต่อให้ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดให้กลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ และไม่กลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

ชุมชนและคนในชุมชน/สังคม ควรมีส่วนร่วมสนับสนุนดูแล ติดตาม และสอดส่องพฤติกรรมผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด แต่ไม่ใช่การจ้องจับผิดในพฤติกรรม เพราะผู้ที่เคยเสพยาเสพติดคือผู้ป่วยไม่ใช่ผู้ต้องหาหรืออาชญากร รวมทั้งจัดทำโครงการ หรือกิจกรรมที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดมีส่วนร่วม โดยอาศัยหลักการและวิธีคิดที่ว่า “ผู้เสพยาคือผู้ป่วย ไม่ใช่ผู้ต้องหาหรืออาชญากร” นอกจากนี้การให้คุณค่าร่วมกันของสมาชิกในชุมชน ได้แก่ การให้อภัยและให้โอกาสในการดำเนินชีวิตร่วมกันในชุมชนจะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด

ไม่กลับไปเสพยาซ้ำอีก โดยจะเป็นการกระตุ้นให้พวกเขารู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และได้รับกำลังใจจากชุมชน ทั้งนี้การให้โอกาสเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนเริ่มจากการให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การช่วยลดช่องว่าง และความแปลกแยกในชุมชนหรือสังคม สอดคล้องกับการศึกษาของ คิริวรรณ กมลสุขสถิต (2563) พบว่า แนวทางการป้องกันและแก้ไขการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด คือ ชุมชน/คนในชุมชน ควรมีส่วนร่วมในการดูแลติดตาม สอดส่องพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน และควรจัดทำกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็ก และเยาวชนที่เคยกระทำผิดได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และสอดคล้องกับธัญ ไชยวุฒิ (2560) กล่าวว่า ความเชื่อถือว่าว่างใจกันของสมาชิกในชุมชน เป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนให้ผู้ป่วยยาเสพติดสามารถดำเนินชีวิตต่อไปในชุมชนโดยไม่แปลกแยก จะทำผู้ป่วยยาเสพติดที่ผ่านการบำบัดรักษาเกิดความมั่นใจในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม

หน่วยงาน องค์กร หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เคยเข้ารับการบำบัด และฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดมีทักษะการตัดสินใจที่ถูกต้องเหมาะสม ควรจัดให้มีพื้นที่ในการบำบัดฟื้นฟู แก้ไขเฉพาะทาง เช่น การให้ความเห็นอกเห็นใจ ให้ความช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาและคอยกำกับติดตามในการดูแลผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดรวมถึงครอบครัว โดยเน้นการฝึกอาชีพ สอดคล้องกับ รัชนิกร ต๊ะมาน (2557) กล่าวว่า แนวทางและมาตรการการป้องกันแก้ไขการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน สามารถนำมาปฏิบัติให้เกิดผลได้ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคประชาชนและในส่วนของชุมชนต้องมีความเข้มแข็ง เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง ติดตาม สอดส่องดูแลและช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ประชา ประสงค์ธรรม (2557) ที่ได้ศึกษาแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังชายในเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ด้านเศรษฐกิจ ต้องการให้ภาครัฐจัดหาแหล่งงานให้ทำภายหลังพ้นโทษ สนับสนุนเงินทุนประกอบอาชีพ สังคมภายนอกควรเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้ทำงานเหมือนบุคคลทั่วไป ดังนั้นหน่วยงาน องค์กร หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องจึงเปรียบเสมือนเครือข่ายความร่วมมือเป็นแนวทางในการเชื่อมต่อกัน หรือการดูแลที่ต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้การบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดประสบผลสำเร็จ การที่มีการส่งต่อ ติดตามอย่างต่อเนื่อง โดยการให้ความรู้ต่าง ๆ ก่อให้เกิดการช่วยเหลือและเป็นการเฝ้าระวังพฤติกรรมของผู้เคยเข้ารับการบำบัด และฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อค้นพบที่จะนำไปสู่ข้อเสนอแนะ 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ครอบครัว ชุมชน สังคม และหน่วยงาน องค์กร หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีส่วนสำคัญในการสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดให้กลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ

และไม่กลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ดังนั้นควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันอย่างเป็นรูปธรรมระหว่างครอบครัว ชุมชน สังคม และหน่วยงาน องค์กร หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้สามารถเชื่อมข้อมูลเพื่อประสานความร่วมมือระหว่างกันควบคู่กับการดูแล กำกับ ติดตาม รวมถึงการสร้างทัศนคติที่ดีและถูกต้องแก่ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด โดยอาศัยหลักการและวิธีคิดที่ว่า “ผู้เสพยาเสพติดคือผู้ป่วย ไม่ใช่ผู้ต้องหาหรืออาชญากร” ย่อมจะทำให้ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดมีทางเลือกและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และไม่หวนกลับมาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีก เช่น การจัดกิจกรรมแข่งขันกีฬา เชื่อมสัมพันธ์ระหว่างผู้ผ่านการบำบัดกับคนในชุมชน เพื่อสร้างความสัมพันธ์และมิตรภาพที่ดีต่อกัน

หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องควรให้โอกาส และช่วยเหลือผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดได้กลับเข้าสู่สังคมให้การยอมรับให้การศึกษาให้อาชีพเพื่อคืนคนดีสู่สังคม ทำหน้าที่เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศและเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศต่อไป เช่น การจัดอบรมฝึกอาชีพให้แก่ผู้ผ่านการบำบัด และครอบครัวของผู้ผ่านการบำบัด ให้กลุ่มคนเหล่านี้มีทักษะในด้านอาชีพสามารถเลี้ยงดูตัวเองและครอบครัวได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

จากการวิจัยพบว่า สิ่งที่ผู้เข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดคาดหวังจากสังคมหลังจากผ่านการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดแล้วก็คือ ความต้องการเป็นที่ยอมรับจากครอบครัว ชุมชน และสังคมว่าตนเองนั้นเป็นบุคคลที่มีคุณค่า ดังนั้นหน่วยงานต่าง ๆ รวมไปถึงครอบครัว เพื่อนสนิท และบุคคลใกล้ชิดควรเปิดโอกาส สนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้ผ่านการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดแล้วเข้ามาอยู่ร่วมกันในครอบครัว ชุมชนและสังคม และควรยกย่องและยอมรับที่พวกเขาสามารถเอาชนะจิตใจตนเองจนสามารถเลิกยาเสพติดได้ จะทำให้ผู้ที่ได้ผ่านการเข้ารับการบำบัดเกิดความสบายใจ ซึ่งจะนำไปสู่การช่วยลดช่องว่างและความแปลกแยกในสังคม และไม่เกิดความเครียดซึ่งอาจเป็นสิ่งที่นำไปสู่การกลับไปเสพยาเสพติดได้อีกครั้ง

แม้ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดจะสามารถดำรงตนเป็นผู้เลิกเสพยาเสพติดแล้ว แต่ก็ยังไม่มั่นใจต่อการให้โอกาสจากสังคม ยังขาดความเชื่อมั่นและความมั่นใจในตนเอง ไม่กล้าแสดงออก ดังนั้นผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดควรเปิดโอกาสให้กับตนเองกล้าเผชิญกับความจริง และการขอโอกาสจากสังคม ไม่คิดหรือตอกย้ำความผิดพลาดของตนเองในอดีต

บุคคลในครอบครัวคือผู้ใกล้ชิดกับผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดมากที่สุดจึงควรตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลเอาใจใส่ผู้ที่เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด สอบถามถึงความเป็นอยู่ในแต่ละวัน ควรให้ความรัก ความอบอุ่นให้กำลังใจให้เหตุผลและพยายามทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวให้มากขึ้นจะสามารถช่วยป้องกันการกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำอีก และจะช่วยให้ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดสามารถกลับตัว และกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุขได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

ควรศึกษาการพัฒนาแนวทางการบำบัดฟื้นฟูผู้เข้ายาเสพติดโดยใช้ครอบครัว และชุมชนเป็นศูนย์กลาง ขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นรูปธรรม และควรศึกษาถึงสถานการณ์ การตีตราทางสังคมของผู้เข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด เพื่อจะได้ทราบถึงปัจจัยหลัก ที่ส่งผลต่อการตีตรา เพื่อหาแนวทางในการสร้างความเข้าใจต่อคนในชุมชน สังคม และผู้ที่เกี่ยวข้องในการลด การตีตราซึ่งจะนำไปสู่การช่วยลดช่องว่าง และความแปลกแยกในชุมชนหรือสังคมต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะการสูญเสียโอกาสในชีวิต และความคาดหวังทางสังคม ผ่านมุมมองของผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด และบุคคลในครอบครัวเท่านั้น ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาวิชาวิจัยเชิงปริมาณเกี่ยวกับปัจจัยและความคาดหวังทางสังคม ของผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด เพื่อให้เกิดผลการวิจัยที่จะสามารถใช้เป็นแนวทางในการสนับสนุนส่งเสริม ให้ผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด ให้กลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติและไม่กลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการสูญเสียโอกาสในชีวิตและความคาดหวังทางสังคมผ่านมุมมอง ของผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด และบุคคลในครอบครัวในเขตพื้นที่อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมาเท่านั้น ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาศูนย์สูญเสียโอกาสในชีวิตและความคาดหวัง ทางสังคมของผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็น ประโยชน์ต่อหน่วยงาน และบุคคลที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการสูญเสียโอกาสในชีวิต และความคาดหวังทางสังคมผ่านมุมมอง ของผู้เคยเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด และบุคคลในครอบครัวในเขตพื้นที่อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมาเท่านั้น ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาในด้านของปัจจัยและพฤติกรรม การกลับมาเสพยาซ้ำของผู้ผ่านการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพยาเสพติด ในเขตพื้นที่อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา และอาจขยายขอบเขตพื้นที่ในการศึกษาวิชาวิจัยเป็นพื้นที่อื่นๆต่อไป

บรรณานุกรม

- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2552). **สรุปสาระสำคัญมติคณะรัฐมนตรีด้านการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด.**
- วรางคณา จันทรคง และปาจริย ผลประเสริฐ. (2561). การสร้างความเชื่อมั่นในความสามารถตนเองของเด็กและ เยาวชนนอกสถานศึกษาในการสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน, **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**, 12(3), 147-160.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2562). **รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติด ประจำปีงบประมาณ 2562.**

- สุรพล พรหมกุล วิทยา ทองดี และทวีศิลป์ สารแสน. (2562). การจัดการความรู้การป้องกันยาเสพติดของพระสงฆ์
กลุ่มสังฆพัฒนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. **วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาราชมนตรี**, 6(3), 163-179.
- เทศบาลตำบลประทาย อำเภอบึงนาราง จังหวัดนครราชสีมา. (2565). **สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของตำบล
ประทาย**.
- โรงพยาบาลประทาย อำเภอบึงนาราง จังหวัดนครราชสีมา. (2564). **รายงานสถิติผู้รับการรักษาและฟื้นฟู
สมรรถภาพยาเสพติดในเขตพื้นที่โรงพยาบาลประทาย**.
- ศิริเพ็ญ ศุภกาญจน์กันติ และคณะ (2563) **โครงการประเมินความสูญเสียทางเศรษฐกิจและสังคมอันเนื่องมาจาก
ยาเสพติดระยะที่ 1**. รายงานวิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม
ยาเสพติด.
- สรวงธร นาวาผล และพรณี บัวเล็ก (2558) ศึกษาความสูญเสียทางเศรษฐกิจของผู้ป่วยที่เข้ารับการบำบัดรักษา
การใช้สิ่งเสพติดในโรงพยาบาลธัญญารักษ์ขอนแก่น. **วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต**,
12(1), 152-180.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2557). **นิติศาสตร์ของระบบยุติธรรมทางอาญาของไทย**. รายงานที่ตีพิมพ์,
2557(104), 3-16.
- พิศมัย จารุจิตติพันธ์ และจรัสสา การเกษตร. (2562). ศึกษาความสูญเสียทางเศรษฐกิจของสังคมอันเนื่องจาก
การต้องขัง. **วารสารวิชาการคณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี**, 14(2), 195-210.
- ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์. (2554). **วิจัยเชิงคุณภาพไม่ยากอย่างที่คิด**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้.
ชาย โพธิ์สีตา. (2562). **ศาสตร์และศิลป์การวิจัยเชิงคุณภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- จารุวรรณ กมลสินธุ์ และจิรนนท์ กมลสินทร์. (2563). ปัจจัยในการเข้ารับการบำบัดของผู้ติดยาเสพติดในจังหวัด
นครสวรรค์. **วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก**, 6(3), 412-421.
- ดลชัย สะวังจู อภิชาติ จำรัสสุทธิรงค์ และดุสิตา พึ่งสำราญ. (2560). สถานการณ์การติดยาเสพติดของพื้นที่
การณศึกษาผู้รับการรักษาสารเสพติดในโครงการบริการเมทาโดนฐานชุมชน, **วารสารสาธารณสุขศาสตร์**,
47(3), 276-288.
- พัฒนันท์ คงทอง และอรดา หายักวงษ์. (2564). พฤติกรรมการใช้สารเสพติดในผู้เข้ารับการบำบัดยาเสพติด
ค่ายศูนย์ขวัญจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. **วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา)**,
21(2), 225-235.
- บุญญฤทธิ์ ชลวิถี. (2555). **การสื่อสารภายในบุคคลเพื่อการเลิกยาเสพติด**. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช].
- ศิริวรรณ กมลสุขสถิต. (2563). แนวทางในการป้องกันและแก้ไขการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน
ในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยอาศัยปัจจัยที่เป็นตัวทำนายทางด้านอาชญาวิทยา. **วารสารวิชาการ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์**. 7(1), 1-19.

- เรณู ไชยวุฒิ. (2560). การบูรณาการทุนทางสังคมของโรงพยาบาลตุลาการเฉลิมพระเกียรติ สำนักงานศาลยุติธรรมในการบำบัด รักษา แก้ไขและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยยาเสพติด. *วารสารกระบวนการยุติธรรม*, 10(1), 53-63.
- รัชนีกร ตะมาน. (2557). *แนวทางการป้องกันและแก้ไขการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่].
- ประชา ประสงค์ธรรม. (2557). *แนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังชายในเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา].
- Besanko, D. Dranove, D. & Shanley, M. (2017). **Economics of Strategy**, John Wiley & Sons.
- Robbins. (2001). **Maslow,s Hierarchy of Needs**. Retrived from <http://www.businessballs.com>.